

Цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

УДК 341.63

Нагнибіда Володимир Іванович

кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник

Інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака

НАПрН України

Нагнибеда Владимир Иванович

кандидат юридических наук, доцент, старший научный сотрудник

Институт частного права и предпринимательства имени Ф. Г. Бурчака

НАПрН Украины

Nahnybida Volodymyr

Candidate of Law, Associate Professor, Senior Researcher

F. G. Burchak Scientific-Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of

NALS of Ukraine

ORCID: 0000-0003-4233-7173

**ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВА ЗАСТОСОВНОГО ДО СУТІ СПОРУ
СКЛАДОМ АРБИТРАЖУ ПРИ ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ
КОМЕРЦІЙНИХ СПОРІВ**

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПРАВА ПРИМЕНИМОГО К СУЩЕСТВУ СПОРА
СОСТАВОМ АРБИТРАЖА ПРИ РАЗРЕШЕНИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ
КОММЕРЧЕСКИХ СПОРОВ**

**DETERMINATION OF A LAW APPLICABLE TO THE SUBSTANCE OF
A DISPUTE BY THE ARBITRATION TRIBUNAL IN THE PROCESS OF
RESOLUTION OF INTERNATIONAL COMMERCIAL DISPUTES**

Анотація. У статті вивчено основні підходи до встановлення складом арбітражу, за відсутності вибору сторін, застосовного до суті спору матеріального права, при вирішенні спорів у міжнародному комерційному арбітражі. Зазначається, що до трьох принципових підходів щодо встановлення складом арбітражу застосовного до суті спору права, належать: 1) застосування арбітрами принципу найбільш тісного зв'язку; 2) звернення до колізійних норм, які склад арбітражу вважає застосовними (непрямий підхід, *voie indirecte, indirect approach*); 3) надання арбітрам права безпосередньо встановлювати та застосовувати норми матеріального права без звернення до будь-яких колізійних прив'язок чи норм (так званий метод *voie directe* або *direct approach*).

Резюмується, що всі з наведених підходів спрямовані на гарантування відповідності встановленого складом арбітражу застосовного матеріального права суті спору та предмету договору, особливо перші два, що пов'язані з колізійними прив'язками – як з конкретним відсиланням до права, що має найбільш тісний зв'язок з правовідносинами, так і з можливістю звернення арбітрів до інших колізійних норм, які він вважатиме застосовними. Відмінність третього з підходів, *voie directe* або прямого вибору застосовного права, полягає у більшій ступені свободи арбітрів у цьому питанні, оскільки взагалі усувається обов'язок складу арбітражу звертатись до колізійних норм певної національної системи міжнародного приватного права чи транснаціональних колізійних прив'язок.

Автор стверджує, що склад арбітражу, залежно від підходу, прийнятого в країні місця арбітражу, чий імперативні приписи визначають порядок встановлення арбітрами застосовного матеріального права за відсутності вибору сторін, та правил, закріплених у арбітражному регламенті відповідної інституції, може або самотійно встановити таке

право (прямий підхід) або звернутись спочатку до визначення застосовних колізійних норм, вже згідно з якими вибір матеріального права буде зроблено (непрямий підхід). До таких колізійних прив'язок, зазвичай, належать: принцип найбільш тісного зв'язку, країни місця виконання договору, країна місцезнаходження сторони, що повинна здійснити істотне виконання та ін.

Ключові слова: застосовне матеріальне право, міжнародний комерційний арбітраж, колізійне право, принцип найбільш тісного зв'язку, міжнародні комерційні договори.

Аннотація. В статье изучены основные подходы к установлению составом арбитража, при отсутствии выбора сторон, применимого к существу спора материального права, при разрешении споров в международном коммерческом арбитраже. Отмечается, что к трём принципиальным подходам к установлению составом арбитража применимого к существу спора права, относятся: 1) применение арбитрами принципа наиболее тесной связи; 2) обращение к коллизионным нормам, которые состав арбитража считает применимыми (косвенный подход, *voie indirecte, indirect approach*) 3) предоставление арбитрам права непосредственно устанавливать и применять нормы материального права без обращения к любым коллизионным привязкам или нормам (так называемый метод *voie directe* или *direct approach*).

Резюмируется, что все из приведенных подходов направлены на обеспечение соответствия установленного составом арбитража применимого материального права существу спора и предмету договора, особенно первые два, связанные с коллизионными привязками – как с конкретной отсылкой к праву, что имеет наиболее тесную связь с правоотношениями, так и с возможностью обращения арбитров к другим

коллизийным нормам, которые он сочтет применимыми. Отличие третьего из подходов, *voie directe* или прямого выбора применимого права, заключается в большей степени свободы арбитров в этом вопросе, поскольку вообще устраняется обязанность состава арбитража обращаться к коллизийным нормам определенной национальной системы международного частного права или транснациональным коллизийным привязкам.

Автор утверждает, что состав арбитража, в зависимости от подхода, принятого в стране места арбитража, чьи императивные предписания определяют порядок установления арбитрами применимого материального права при отсутствии выбора сторон, и правил, закрепленных в арбитражном регламенте соответствующего института, может либо самостоятельно установить такое право (прямой подход) или обратиться сначала к определению применимых коллизийных норм, уже согласно которым выбор материального права будет сделан (косвенный подход). К таким коллизийным привязкам, как правило, относятся: принцип наиболее тесной связи, страна места исполнения договора, страна местонахождения стороны, которая должна осуществить существенное исполнение и др.

Ключевые слова: применимое материальное право, международный коммерческий арбитраж, коллизийное право, принцип наиболее тесной связи, международные коммерческие договоры.

Summary. *The article examines the main approaches to the determination by the arbitral tribunal, in the absence of a choice of parties, of a substantive law applicable to the merits of a dispute, when resolving disputes in international commercial arbitration. It is noted that the three fundamental approaches to the*

establishment by the arbitral tribunal of the law applicable to the merits of the dispute include: 1) the application by the arbitrators of the principle of the closest connection; 2) recourse to conflict-of-laws rules that the arbitral tribunal considers applicable (indirect approach, voie indirecte) 3) granting arbitrators the right to directly establish and apply substantive law without resorting to any conflict-of-laws or rules (the so-called voie directe or direct approach).

It is summarized that all of the above approaches are aimed at ensuring the compliance of the applicable substantive law established by the arbitral tribunal with the substance of the dispute and the subject of the contract, especially the first two related to conflict of laws – both with a specific reference to law, which has the closest connections with legal relations, and with the ability of the arbitrators to refer to other conflict-of-laws rules that it deems applicable. The difference concerning the third of the approaches, voie directe or direct choice of the applicable law, lies in the greater degree of freedom of the arbitrators in this matter, since the obligation of the arbitral tribunal to refer to the conflict of laws rules of a certain national system of private international law or transnational conflict of laws is generally eliminated.

The author claims that the arbitral tribunal, depending on the approach adopted in the country of place of arbitration, whose mandatory provisions determine the procedure for the arbitrators to establish the applicable substantive law in the absence of a choice of parties, and the rules enshrined in the arbitration rules of the relevant institution, can either independently establish such a right (direct approach) or turn first to the definition of applicable conflict of laws rules, according to which the choice of substantive law will be made (indirect approach). Such conflict-of-laws links, as a rule, include: the principle of the closest connection, the country of the place of performance of the contract, the country of location of the party that must carry out significant performance, etc.

Key words: *applicable substantive law, international commercial arbitration, conflict of laws, principle of closest connection, international commercial contracts.*

Постановка проблеми. За відсутності прямого або опосередкованого (мовчазного або такого, що мався на увазі) вибору сторонами застосовного матеріального права (що часто властиво договорам, стороною яких виступає держава [1, с. 371]), а також у випадку дефектності вибору застосовного права, неможливості його реалізації через дію імперативних норм країни місця арбітражу чи країни місця виконання зобов'язань (зокрема, коли мова йде про захист прав споживачів, спір, пов'язаний із нерухомістю, дію антимонопольного законодавства тощо) таке завдання покладається міжнародними і національними регуляторами на склад арбітражу. У такому разі роль арбітра з перевірки зробленого сторонами вибору та можливого врахування застосовних надімперативних норм, що не були обрані контрагентами, перетворюється у більш складне завдання, вимагаючи від складу арбітражу дослідження низки потенційно з'єднуючих контракт з певним правом факторів за відсутності єдиного, універсального механізму чи колізійної прив'язки. Покладення такого обов'язку на арбітрів є цілком закономірним та виправданим, оскільки, як зазначає Л. ді Брозоло, «для всіх практичних цілей повноваження застосовувати норми права майже не відрізняється від повноважень ухвалювати рішення» [2], що, у свою чергу, вимагає попереднього встановлення такого застосовного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти обраної тематики дослідження досліджували у своїх працях українські та зарубіжні вчені, зокрема Г. Борн [3], Г. Галущенко [4], Е. Гаярд [5], О. Ландо [6], Дж. Д. М. Лью [7], Л. Містеліс [8], Т. В. Сліпачук [9], Й. Фрік [10]. Попри це низка

особливостей, пов'язаних із різними підходами до встановлення арбітрами застосовного матеріального права (за відсутності здійсненого сторонами вибору), потребують подальших досліджень.

Формування цілей статті. Метою є визначення та аналіз змісту основних підходів до встановлення складом арбітражу права, застосовного до суті спору при розгляді і вирішенні спорів у порядку міжнародного комерційного арбітражу.

Виклад основного матеріалу. До аспектів, які склад арбітражу повинен враховувати при встановленні застосовного до суті спору права, за відсутності зробленого сторонами вибору, Ендрю та Керен Твідейл, відносять: 1) чи повинні або можуть арбітри зважати на попередні відносини між сторонами для визначення застосовного права (витоки цього питання лежать в усвідомленні того факту, що при укладенні між сторонами договору та його наступному виконанні певне застосовне матеріальне право існувало); 2) чи можуть різні правопорядки застосовуватись до різних аспектів спору (відносин між сторонами); 3) чи повинно застосовне до суті спору право обов'язково бути національним правом певної держави [11, с. 181]. З нормативних положень та домінуючих доктринальних позицій очевидними відповідями на друге та третє запитання будуть, відповідно, «так» і «ні», оскільки можливість підпорядкування різному праву різних частин договору допускається міжнародними та національними правовими джерелами, у той час як до суті спору можуть застосовуватись й ненаціональні правові регулятори, а також арбітражний розгляд може здійснюватися на основі принципів «добра і справедливості» (*ex aequo et bono*) або арбітром в якості «дружнього посередника» (*amiable compositeur*). Щодо першого з питань, то принцип автономії волі диктує надання сторонам можливості обрати застосовним до суті спору інше право, ніж регулювало договірні відносини до

початку ініціювання арбітражного розгляду, хоч розумність такого рішення й може бути поставлена під сумнів.

До трьох принципових підходів щодо встановлення складом арбітражу застосовного до суті спору права, належать: 1) застосування арбітрами принципу найбільш тісного зв'язку; 2) звернення до колізійних норм, які склад арбітражу вважає застосовними (непрямий підхід, *voie indirecte*, *indirect approach*); 3) надання арбітрам права безпосередньо встановлювати та застосовувати норми матеріального права без звернення до будь-яких колізійних прив'язок чи норм (так званий метод *voie directe* або *direct approach*) [12, с. 21]. Перший з підходів є характерним для Німеччини та Швейцарії. Так, згідно зі ст. 1051(2) Арбітражного закону Німеччини [13] у разі відсутності будь-якого визначення застосовного права сторонами арбітражний суд застосовує право держави, з якою сутність спору найбільш тісно пов'язана. Другий підхід закріплено у Європейській конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р. [14], Типовому законі ЮНСІТРАЛ про міжнародний арбітраж 1985 р. [15] (і, відповідно, на рівні ч. 2 ст. 28 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [16]) та Арбітражному законі Англії та Вельсу [17], серед інших. Третій підхід властивий для французького законодавства. ЦПК Нідерландів у ст. 1054(2) [18] також передбачає, що, якщо вибір застосовного матеріального права сторонами не здійснено, склад арбітражу повинен ухвалити рішення на основі норм права, які він вважатиме застосовними. Аналогічною логікою оперує ст. 21(1) Арбітражного регламенту ICC [19], згідно з якою за відсутності домовленості сторін щодо вибору застосовного права, склад арбітражу застосовує такі норми права, які вважає відповідними. При цьому згідно зі ст. 21(2) цього ж Регламенту склад арбітражу бере до уваги положення контракту, якщо такий існує між сторонами, і будь-які відповідні торгові

звичаї. Цим ж шляхом пішли й інші арбітражні інституції, закріпивши прямий підхід до вибору застосовного права складом арбітражу, зокрема, у ст. 22.3 Арбітражного регламенту LCIA [20], ст. 22(1) Арбітражного регламенту SCC [21], ст. 27(2) Регламенту з арбітражу та примирення VIAC [22]. Натомість відповідно до ч. 2 ст. 41 Регламенту МКАС при ТПП України [23], у разі відсутності будь-якої вказівки сторін склад Арбітражного суду застосовує право, визначене згідно з колізійними нормами, які він вважає за необхідне застосувати.

Вбачається, що всі з наведених підходів спрямовані на гарантування відповідності встановленого складом арбітражу застосовного матеріального права суті спору та предмету договору, особливо перші два, що пов'язані з колізійними прив'язками – як з конкретним відсиланням до права, що має найбільш тісний зв'язок з правовідносинами, так і з можливістю звернення арбітрів до інших колізійних норм, які він вважатиме застосовними. Відмінність третього з підходів, *voie directe* або прямого вибору застосовного права, полягає у більшій ступені свободи арбітрів у цьому питанні, оскільки взагалі усувається обов'язок складу арбітражу звертатись до колізійних норм певної національної системи міжнародного приватного права чи транснаціональних колізійних прив'язок. Проте це не говорить про свавілля арбітрів у визначення застосовного до суті спору права, як і відірваність такого вибору від положень договору чи будь-яких правових норм. У науці з цього приводу підкреслюється, що для уникнення колізійної проблеми в процесі правозастосування, що здійснюється арбітрами, останні події в національному законодавстві вказують на перевагу безпосереднього вибору національного законодавства чи інших норм права, які, як встановлюються арбітрами як найбільш відповідні для конкретних обставин з огляду на їх здоровий глузд та досвід арбітра у вирішенні комерційних спорів [1, с. 395].

Крім цього, вибір, що здійснюється арбітрами на основі прямого методу може засновуватись на зв'язках між справою та обраним правом, аналогічно вибору, заснованому на колізійних нормах, але також може впливати зі змісту самого застосовного матеріального права. Так, арбітри можуть дійти висновку, що певне право, будучи більш сучасним, є краще пристосованим для врегулювання спору, або, виходячи з того як складено основний договір, чи якими поняттями він оперує, що найбільше для його регламентації пасуватиме правова система континентального або, навпаки, загального права. Арбітри можуть цілеспрямовано не застосовувати до договору право, згідно з яким він буде визнаний недійсним та ін. [24, с. 876].

Аргументом на користь підходу *voie directe* можна вважати й ситуацію, коли арбітри розглядають в якості застосовних колізійних та матеріальних норм, положення, що належать до одних і тих ж правопорядків. У такому разі склад арбітражу може виключно порівняти норми матеріального права відповідних країн, пов'язаних зі спором, що може призвести до того ж результату, що й зіставлення колізійних прив'язок, втілених у міжнародному приватному праві цих держав [1, с. 393-394]. Потрібно відзначити, що й за перших двох підходів, коли складом арбітражу аналізуються приписи колізійного права «зацікавлених» правопорядків, не виключається ситуація відсилання ними до одного й того ж права, що пов'язано з уніфікацією колізійних прив'язок у національному законодавстві розвинених держав до такої ступені, що дозволяє говорити про існування транснаціонально визнаних правил колізійного прикріплення, як-то «право держави, у якій сторона, що повинна здійснити виконання, яке має вирішальне значення для змісту правочину, має своє місце проживання або місцезнаходження» або «право держави, у якій знаходиться нерухоме майно» тощо.

Борн Г., звертаючись до проблеми визначення складом арбітражу застосовних колізійних норм для встановлення згідно з їх приписами застосовного матеріального права у рамках другого з виділених вище підходів, стверджує про переваги звернення до колізійного права країни місця арбітражу. Вчений наголошує, що «за наявності дійсної колізії найкраща колізійна методологія визначення застосовуваного матеріального права в міжнародному арбітражі (при відсутності угоди сторін) полягає у необхідності виходити з презумпції застосування колізійних норм місця проведення арбітражу. Правильним чином витлумачена угода сторін про проведення арбітражного розгляду в певному місці в загальному розумінні (хоча і не завжди) вказує в ситуаціях наявності дійсної колізії на згоду сторін на застосування колізійних норм місця проведення арбітражу. У більшості випадків ми таким чином отримуємо найбільш прості, нейтральні, передбачувані і чесні колізійні норми» [3, с. 2140]. Хоч нам і зрозуміла позиція дослідника та інших прихильників звернення складу арбітражу до колізійних норм місця арбітражу, за відсутності вибору сторонами застосовного права, але при достатньо визначеному виборі місця арбітражу, вважаємо, що, знову ж таки, ототожнення вибору місця арбітражу як погодження сторонами звернення до колізійних норм цього правопорядку не вбачається логічним, а також нерідко може суперечити дійсним прагненням і очікуванням сторін. Більше того, такий підхід не узгоджується з загальним принципом уникнення застосування колізійних норм правопорядку, обраного сторонами в якості застосовного до суті спору права. На нашу думку, замість прогнозованої визначеності та гарантування простоти і нейтральності визначення на основі колізійних норм *lex arbitri* застосовного матеріального права, вказаний метод обмежуватиме автономію волі сторін, звужуватиме коло можливих варіантів, що постають перед арбітрами, а також нерідко не

відповідатиме предмету договору, очікуванням сторін та потребам арбітражного розгляду загалом.

До інших правових систем, колізійні норми яких можуть бути застосовані арбітрами для визначення матеріального права можуть належати будь-яка юрисдикція, пов'язана зі спором, правопорядок, що має з останнім найбільш тісний зв'язок, міжнародні колізійні принципи або інші колізійні норми, що, на думку арбітрів, є найбільш відповідними у конкретних обставинах, за межами означених вище систем. Зауважимо, що навіть у правових системах, яким притаманне закріплення звернення арбітрів до принципу найбільш тісного зв'язку вирішення колізійної проблеми та встановлення таким чином застосовного до суті спору права не є механічним та простим процесом. Так, коментуючи положення законодавства Швейцарії у цьому зв'язку, Й. Фрік зазначає, що норма ст. 187 Федерального закону Швейцарії про міжнародне приватне право («*Арбітраж вирішує спори відповідно до закону, обраного сторонами, або, за відсутності такого вибору, відповідно до закону, з яким спір найтісніше пов'язаний*») [10], хоч і наділяє арбітрів гнучкістю у вирішенні проблеми застосовного права, також вимагає від арбітрів слідувати не лише колізійному методу (на противагу прямому підходу), але й брати до уваги всі важливі фактори, що можуть дозволити встановити найтісніший зв'язок права з конкретним спором. А тому арбітри не можуть покладатись лише на механічні законодавчі презумпції та подібні їм правила, засновані на єдиному, формалістичному критерії, навіть якщо, в загальному, вони встановлені саме для того, щоб привести до права, яке має найбільш тісний зв'язок зі спором. Радше, як стверджує вчений, арбітри повинні аналізувати та зважувати усі з'єднуючі фактори справи, що розглядається (не враховуючи тих, що не мають безпосереднього зв'язку з істотними фактами спору, наприклад,

національність арбітрів або місце арбітражу), а їхнім провідним принципом повинні бути очікування сторін [10, с. 78].

Найпоширенішими у арбітражній практиці методами застосування арбітрами колізійних норм при встановленні застосовного до суті спору права є «кумулятивний» метод та метод звернення до загальних принципів міжнародного приватного права, хоч нерідким є й надання складу арбітражу повної свободи у визначенні колізійного права, що він вважатиме застосовними [5, с. 871]. Сутність кумулятивного методу полягає у одночасному застосуванні колізійних правил усіх правових систем, що мають зв'язок зі спором, що, в теорії, повинно призвести до одного й того ж результату, вказуючи на єдину правову систему, матеріальні норми якої й підлягають застосуванню. Недолік такого методу на практиці є очевидним, оскільки насправді колізійні норми різних правопорядків можуть суттєво різнитись та використовувати різні колізійні прив'язки. Свої переваги й недоліки має другий метод, коли арбітри можуть покластись на усталені, притаманні більшості систем міжнародного приватного права, колізійні норми. В такому разі зроблений вибір може обґрунтовуватись єдністю у вирішенні певної колізійної проблеми на транснаціональному рівні, що, втім, далеко не завжди є досяжним у зв'язку з такою ж відмінністю у підходах. Слід погодитись із загальним висновком В. Хейсканена щодо того, що основне питання правової політики, яке лежить в основі колізії законів у міжнародному арбітражі, полягає по суті в наступному: наскільки транснаціональним є арбітраж з точки зору відповідних факторів, стосовно місця арбітражу? Чим більше транснаціональним є арбітраж у світлі цих факторів, тим більш виправданим є вирішення відповідних кваліфікаційних питань та колізій законів, посилаючись на транснаціональний, а не місцевий стандарт, застосовний у місці арбітражу [25, с. 465].

Прикладом встановлення складом арбітражу застосовного матеріального права на основі звернення до колізійних норм, які арбітри вважають застосовними, є справа № 48, що розглядалась арбітрами МКАС при ТПП України (рішення від 29 квітня 2010 року) [26]. У рішенні склад арбітражу дійшов висновку, що оскільки укладений сторонами контракт за своєю правовою природою є договором купівлі-продажу, і відповідач – продавець має своє місцезнаходження в Україні, застосовними до контракту, згідно зі ст. 32, 44 Закону України «Про міжнародне приватне право», є право України. При цьому арбітражний суд виходив з необхідності застосування як частини національного законодавства Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Віденська конвенція 1980 року) [27] та того, що відповідно до ч. 2 ст. 7 Віденської конвенції, питання, що стосуються предмета регулювання цієї Конвенції, які прямо в ній не вирішені, підлягають вирішенню, зокрема, відповідно до права, застосованим відповідно до норм міжнародного приватного права. Отже, склад арбітражу дійшов висновку, що право України застосовується до контракту від 25 вересня 2008 року на субсидіарної основі.

На основі аналізу практики правозастосування арбітрами МКАС при ТПП України, Г. Галущенко стверджує, що серед факторів впливу на вибір того чи іншого права арбітрами, арбітри застосовують традиційні колізійні прив'язки (наприклад, право місця знаходження продавця). Також арбітри беруть до уваги той факт, чи є країни сторонами міжнародних договорів. Так, досить часто арбітри обирають Конвенцію ООН про міжнародні договори купівлі-продажу як право, що буде застосовуватися до суті спору [4, с. 376].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, склад арбітражу, залежно від підходу, прийнятого в країні місця арбітражу, чії імперативні приписи визначають

порядок встановлення арбітрами застосовного матеріального права за відсутності вибору сторін, та правил, закріплених у арбітражному регламенті відповідної інституції, може або самостійно встановити таке право (прямий підхід) або звернутись спочатку до визначення застосовних колізійних норм, вже згідно з якими вибір матеріального права буде зроблено (непрямий підхід). До таких колізійних прив'язок, зазвичай, належать: принцип найбільш тісного зв'язку, країни місця виконання договору, країна місцезнаходження сторони, що повинна здійснити істотне виконання та ін. Поширеним в арбітражних законах (Німеччина, Швейцарія) є також пряме відсилання арбітрів до застосування права держави, з якою сутність спору найбільш тісно пов'язана. На основі висловлених позицій можливі подальші наукові розвідки, присвячені окремим проблемам встановлення складом арбітражу застосовного до суті спору матеріального права та особливостям його безпосереднього застосування.

Література

1. Maniruzzaman A. F. M. Conflict of Laws Issues in International Arbitration: Practice and Trends // *Arbitration International*. 1993. Vol. 9. No. 4. PP. 371-403.
2. L. G. R. di Brozolo Applying the Rules Governing the Merits in International Commercial Arbitration: What Role for Inherent Powers? URL: <https://ssrn.com/abstract=3093985>
3. Born G. B. *International Commercial Arbitration*. Third Edition // Kluwer Law International, 2009. 3400 p.
4. Галущенко Г. Вибір іноземного права міжнародним комерційним арбітражним судом при Торгово-промисловій палаті України // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 11. С. 373-376.

5. Fouchard, Gaillard, Goldman on International Commercial Arbitration / Philippe Fouchard, Berthold Goldman, Emmanuel Gaillard, John Savage. Kluwer Law International, 1999. 1280 p.
6. Lando O. The Law Applicable to the Merits of the Dispute // Essays on International Commercial Arbitration. Boston, London, 1991. P. 158. PP. 129-159.
7. Lew J. D. M., Mistelis L. A., Kröll S. Comparative International Commercial Arbitration // Kluwer Law International, 2003. 953 p.
8. Mistelis L. A., Brekoulakis S. L. Arbitrability: International and Comparative Perspectives. Kluwer Law International, 2009. PP. 3-4
9. Слипачук Т.В. Арбитрабельность международных коммерческих споров в Украине // Вестник международного коммерческого арбитража. 2010. № 1. С. 133-142.
10. Frick J. G. Arbitration and Complex International Contracts. Schulthess Verlag, Zürich, 2001. 332 p.
11. Tweeddale A., Tweeddale K. Arbitration of Commercial Disputes: International and English Law and Practice. Oxford University Press, 2005. 1190 p.
12. Petsche M. A. Choice of Law in International Commercial Arbitration // Private International Law. Springer, Singapore, 2017. PP. 19-37.
13. Arbitral Proceedings Reform Act (German Arbitration Act), entered into force on January 1998. URL: <https://sccinstitute.com/media/29988/german-arbitration-act.pdf>
14. European Convention on International Commercial Arbitration. Geneva, 21 April 1961 Treaty Collection // United Nations Organization. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/01/19640107%2002-01%20AM/Ch_XXII_02p.pdf.

15. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (with amendments as adopted in 2006) // The United Nations Commission on International Trade Law. URL: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf.
16. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII // Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>.
17. Arbitration Act 1996. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>
18. Dutch Code of Civil Procedure Effective 1 October 2019. Book 4. Arbitration. URL: <http://www.dutchcivillaw.com/civilprocedureleg.htm>.
19. ICC Rules of Arbitration (1 March 2017) // International Chamber of Commerce. URL: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/>
20. LCIA Arbitration Rules // London Court of International Arbitration. URL: http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx
21. Arbitration Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce: adopted by the Stockholm Chamber of Commerce and in force as of 1 January 2017 (revised as of 1 January 2020) // Stockholm Chamber of Commerce. URL: https://sccinstitute.com/media/1407444/arbitrationrules_eng_2020.pdf
22. VIAC Arbitration and Mediation Rules 2018 // Vienna International Arbitral Centre. URL : <https://www.viac.eu/en/arbitration/content/vienna-rules-2018-online>

23. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України (зі змінами, що набрали чинності з 1 листопада 2020 року) // Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Reglament_UA_2020_print_1603953966.pdf
24. Switzerland's Federal Code on Private International Law of December 18, 1987 (Status as at 1 April 2017). URL: https://www.umbricht.ch/fileadmin/downloads/Swiss_Federal_Code_on_Private_International_Law_CPIL_2017.pdf
25. Heiskanen V. And/Or: The Problem of Qualification in International Arbitration // Arbitration International. 2010. Vol. 26. No. 4. PP. 441-466.
26. Дело № 48 (Решение от 29 апреля 2010 года) // Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України. URL: <https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Case-No.-48.pdf>
27. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року // Організація Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text

References

1. Maniruzzaman A. F. M. Conflict of Laws Issues in International Arbitration: Practice and Trends // Arbitration International. 1993. Vol. 9. No. 4. P. 371-403.
2. L. G. R. di Brozolo Applying the Rules Governing the Merits in International Commercial Arbitration: What Role for Inherent Powers? URL: <https://ssrn.com/abstract=3093985>
3. Born G. B. International Commercial Arbitration. Third Edition // Kluwer Law International, 2009. 3400 p.

4. Ghalushhenko Gh. Vybir inozemnogho prava mizhnarodnym komercijnym arbitrazhnym sudom pry Torghovo-promyslovij palati Ukrajinny // Pidprijemnyctvo, ghospodarstvo i pravo. 2019. # 11. S. 373-376.
5. Fouchard, Gaillard, Goldman on International Commercial Arbitration / Philippe Fouchard, Berthold Goldman, Emmanuel Gaillard, John Savage. Kluwer Law International, 1999. 1280 p.
6. Lando O. The Law Applicable to the Merits of the Dispute // Essays on International Commercial Arbitration. Boston, London, 1991. P. 158. PP. 129-159.
7. Lew J. D. M., Mistelis L. A., Kröll S. Comparative International Commercial Arbitration // Kluwer Law International, 2003. 953 p.
8. Mistelis L. A., Brekoulakis S. L. Arbitrability: International and Comparative Perspectives. Kluwer Law International, 2009. PP. 3-4
9. Slipachuk T.V. Arbitrabilnost mezhdunarodnyih kommercheskih sporov v Ukraine // Vestnik mezhdunarodnogo kommercheskogo arbitrazha. 2010. № 1. S. 133-142.
10. Frick J. G. Arbitration and Complex International Contracts. Schulthess Verlag, Zürich, 2001. 332 p.
11. Tweeddale A., Tweeddale K. Arbitration of Commercial Disputes: International and English Law and Practice // Oxford University Press, 2005. 1190 p.
12. Petsche M. A. Choice of Law in International Commercial Arbitration // Private International Law. Springer, Singapore, 2017. P. 19-37.
13. Arbitral Proceedings Reform Act (German Arbitration Act), entered into force on January 1998. URL: <https://sccinstitute.com/media/29988/german-arbitration-act.pdf>

14. European Convention on International Commercial Arbitration. Geneva, 21 April 1961 Treaty Collection // United Nations Organization. URL : https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/01/19640107%2002-01%20AM/Ch_XXII_02p.pdf.
15. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (with amendments as adopted in 2006) // The United Nations Commission on International Trade Law. URL: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf.
16. Pro mizhnarodnyi komertsiiyni arbitrazh: Zakon Ukrainy vid 24.02.1994 r. № 4002-XII // Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>.
17. Arbitration Act 1996. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>
18. Dutch Code of Civil Procedure Effective 1 October 2019. Book 4. Arbitration. URL: <http://www.dutchcivillaw.com/civilprocedureleg.htm>.
19. ICC Rules of Arbitration (1 March 2017) // International Chamber of Commerce. URL: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/>
20. LCIA Arbitration Rules // London Court of International Arbitration. URL: http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx
21. Arbitration Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce: adopted by the Stockholm Chamber of Commerce and in force as of 1 January 2017 (revised as of 1 January 2020) // Stockholm Chamber of Commerce. URL: https://sccinstitute.com/media/1407444/arbitrationrules_eng_2020.pdf

22. VIAC Arbitration and Mediation Rules 2018 // Vienna International Arbitral Centre. URL : <https://www.viac.eu/en/arbitration/content/vienna-rules-2018-online>
23. Rehlament Mizhnarodnoho komertsiinoho arbitrazhnoho sudu pry Torhovo-promyslovii palati Ukrainy (zi zminamy, shcho nabraly chynnosti z 1 lystopada 2020 roku) // Mizhnarodnyi komertsiinyi arbitrazhnyi sud pry Torhovo-promyslovii palati Ukrainy. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Reglament_UA_2020_print_1603953966.pdf
24. Switzerland's Federal Code on Private International Law of December 18, 1987 (Status as at 1 April 2017). URL: https://www.umbricht.ch/fileadmin/downloads/Swiss_Federal_Code_on_Private_International_Law_CPIL_2017.pdf
25. Heiskanen V. And/Or: The Problem of Qualification in International Arbitration. *Arbitration International*. 2010. Vol. 26. No. 4. PP. 441-466.
26. Delo № 48 (Reshenie ot 29 aprelia 2010 goda) // Mizhnarodnyi komertsiinyi arbitrazhnyi sud pry Torhovo-promyslovii palati Ukrainy. URL: <https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Case-No.-48.pdf>
27. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii pro dohovory mizhnarodnoi kupivli-prodazhu tovariv vid 11 kvitnia 1980 roku // Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text